DISSERTATIO PHYSICO-MEDICA INAUGURALIS, DE

Pathematibus Animi, eorumque in Corpus Humanum Effectibus.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

GRÆMIUS MERCER,

SCOTUS,

Soc. Phyſ. Edin. Soc. Honorarius.

Ad diem 24. Junii, hora locoque ſolitis.

——————Animum rege, qui niſi paret,
Imperat; hunc fraenis, hunc tu compeſce catena. HOR.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXIV.

WELLCOME INSTITUTE LIBRARY

Senatori integerrimo, Patriae Decori,

GEORGIO DEMPSTER,

DE DUNNICHEN, ARMIGERO,

Patrono ſuo plurimum colendo;

Nec non,

Patri dilectiſſimo, maximum honorando,

GULIELMO MERCER,

DE DEUGLIES, ARMIGERO;

Hocce tentamen,

Qualecunque ſit,

Sacrare voluit

AUCTOR.

CORRIGENDA.

Pag. 9 lin. 4 *pro* probandum *lege* probandam.
— 11 — 18 *inſere* , *poſt* impetuſque.
— ib. — 19 *inſere* , *poſt* tenſio.
— 14 — 16 *pro* partibus *lege* paribus.
— 16 — 12 *pro* facili *lege* facile.
— 19 — 3 *pro* incubentes *lege* incumbentes.
— 35 — 4 *dele* , *poſt* fabulae.
— 36 — 6 *pro* efficit *lege* effecit.

DISSERTATIO PHYSICO-MEDICA

INAUGURALIS,

DE

Pathematibus Animi eorumque in Corpus Humanum Effectibus.

CAPUT I.

Quae ad Naturam Pathematum Cauſaſque ſpectant.

Sect. I. MEDICI nonnulli ſunt, omnibus fere ſeculis, qui de medicinae republica optime merentur, quia ſtudio rei Hippocraticae non modo quaſi artis incumbere placuit, philoſophiae vero auxilio uſi, ſcientiam quoque, omnibus forte aliis tam longius latiuſque patentem, quam utiliorem reddide-

runt. Tali freti auxilio, plurimas res medicas, de quibus olim parum conſtabat, in lucem ſatis certam protulere, multaſque quidem alias refellerunt ſtabili fundamento niti habitas. Philoſophia denique eſt qua diſtinguitur medicus ab empirico. Ille enim, hac matre Dea viam monſtrante, ſuos dirigit greſſus certis principiis, cum hic, experientia ſolum duce, in illius veſtigiis prorepit tantum, et nil, aut minimum certe, in medicinae emolumentum publicum conferre poſſit.

Sect. II. Tantum, ſine dubio, profit philoſophia accurate digeſta et adhibita. Attamen, nemo eſt qui dolore affici nequit, quia plurima ſunt quae ad philoſophiam noſtram attinent adeo tenebris obruta, et notitia multarum corporis humani partium adeo trunca atque debilis, ut de iis ratiocinationem error, non fides manifeſta, ſequetur.

Ex nihilo hoc magis conſtat quam nubilis quae, alicui, quae ſit connectio inter animalem machinam, et animam illam rem rationalem, quaerenti, ſeſe obviam dant. Iſthaec detergere conati ſunt, ARISTOTELES, PLATO, SOCRATES, doctique in omnibus mundi ſeculis, prout cuique viſum; ſed adhuc impenetrabilia evaſerunt.

vaſerunt. Omnino in Halleri doctiſſimi illuſtriſſimique ſententiam addico, quod, 'Modeſte fecerunt, 'qui ignorare ſe hanc vinculi rationem faſſi, in legibus 'adquiverunt quas a Creatore poſitas, non excogitarent, ſed experirentur *.'

Sect. III. Etſi, vero, naturae animae, aut vinculi rationis quo corpori jungitur adeo ignari ſumus, tamen quaedam de hoc ipſo pro certo habemus, quae ad rem noſtram elucidandam uſui forent. Primo, igitur, ſatis in aprico ſit, talem inter ánimum corpuſque exſtare nexum, uti hujuſce affectio eam illius quoque facile ſequetur; medium nec non ſat compertum habemus, per quod tranſit haec affectio cerebrum eſſe ac ſyſtema nervoſum; poſtremoque ex impreſſionibus in certa corporis organa factis omnes fingi in animo ſenſationes. Haec *organa ſenſationis* appellantur. Nil dubium, me judice, quin omnes ideas noſtras primum ex hoc fonte ducimus, nempe ex motu a rebus externis in quoddam ſenſationis organum adhibito, ac inde nervis illius in cerebrum ſenſationis originem, ac nexus ſedem, animum inter corpuſque mirabilis, perlato.

Sect. IV.

* Prim. Lin. ſect. DLXXI.

Sect. IV. Hic igitur motus in cerebrum ita perlatus, mutationibus quibuſdam in ſtatu ejus effectis ſenſationem gignit, quae ſecundum modos impreſſionis adhibitae varios, conſentaneas in animo depingit ideas. Hae autem ideae, ſi vi vel diuturnitate animum inſigniter afficiant, facultate ejus miranda iterum quando redigantur, *memoria* dicta, quae, *judicio* etiam accedente, ideas a ſenſatione ortas ita modificatur, comparat, aſſociatque, ut claſſem omnino novam fabricet. Hae deinceps omnes ſive motu ſtatim externo ortae, ſive memoria, agente modo ineffabili vi in cerebro inſita, cui nomen *voluntatis* eſt inditum, motus eis adaptos toto corpori ferunt. Attamen, ideae omnes hoc modo excitatae, ſi vel vi impreſſionum vel natura, animi attentionem inſigni modo ſibi aſciſcunt, ſenſationem praebent *voluptatis* aut *doloris*. Si animo prorſus ſit adiaphora idea nihil voluntati mutationis efficit: At quum voluptatis excitat ſenſationem vel doloris, voluntatem variis mutat modis dirigitque.

Sect. V. Voluntatis, autem, hi varii ſaepeque vehementiſſimi affectus *animi* appellantur *Pathemata;* quae omnia a voluptatis ſenſationibus et doloris, quas ſequitur idea in animo *boni malive* erga ſe depicta, ortum ducunt.

ducunt. Sic boni adquirendi deſiderium, *amorem* excitat; *ſpem*, expectatio; et a poſſeſſione naſcitur *gaudium*. Malum, contra, *averſationem* gignit; expectatum, *metum* incutit; *moeroremque*, praeſens. Ex mali averſatione fit *ira*, ejuſque cauſae puniendae deſiderio; *pudorque*, ſenſu mali commiſſi. Hae certe pathematum cauſae, nihilominus quaenam in cerebro mutationes ex hiſce cauſis, vel quomodo ſit, voluntatem has ideas dirigendo motus adeo varios in corpore excitare, adhuc ſane caliginoſa nocte latent.

C A P. II.

Quaedam de hujuſce rei Phyſiologia.

Sect. VI. EX hoc igitur conſpectu cauſarum pathematum tenui, impreſſiones quibus initio in animo excitantur, ac ſympathiam illam, qua inde per totum corpus diſtribuuntur, plane patet cerebri primario interventione atque nervoſi ſyſtematis affici. In his igitur eorum

eorum effectuum cauſas indagandum eſt, quos in omnibus animalis machinae partibus pathemata ſaepiſſime edunt.

Sect. VII. Itaque, ut hoc munere rite fungamur, primo neutiquam alienum erit, maxime autem idoneum, quaſdam cerebri et ſyſtematis nervoſi leges generales, quae actione pathematum praecipue afficiuntur, quam paucis potero, in medium proferre. Facile intelligi poteſt, ab obſcuritate (Sect. V.) memorata, quod, inter has leges ſyſtematis nervoſi deſcribendas, tentamen ulla certa principia praebendi, ſecundum quae unaquaeque earum agere videatur, longe a propoſito diſtat. Tametſi vero nihil hujuſmodi aſſignemus, dummodo eas res veras eſſe probare poſſimus, ni fallimur, ad effectus pathematum facilius explicandos plurimum conducat.

Sect. VIII. Primum igitur vis quaedam in cerebro exercetur, ac inde, uti a motus centro ſenſuſque, admodum continuo, vita ſuperſtite, in omnes corporis partes tranſmittitur, ſive in eas quibus motus eſt voluntarius, ſeu quas non voluntatis eſt imperare; hanc cerebri *energiam* appellamus.

Sect. IX.

Sect. IX. Lex vero generalis vis hujus nervoſae videtur, ut ſi quando aliquanto magis quam ſolito exerceatur, hanc exercitationem neceſſe ſequitur relaxatio alterna. Itaque relaxationem ſequi unamquamque muſculi contractionem cernimus; inde etiam exercitationes motus muſcularis ſolitae laſſitudinem inducunt atque debilitatem, quae manent, donec, exercitationibus iis peractis, energia in ſtatu ſomni denuo reddatur. Huic exercitationi inſolitae nomen adhibere licet *excitationis*; cerebrique relaxationi ſubſequenti, *collapſus*.

Sect. X. Haec energia igitur omnes corporis partes, et cor praecipue, pervadit, cujus actionem ſuſtinet propriam. Etſi enim inter quoſdam litigatum ſit, cordis actionem vi ſua inſita ſuſtineri poſſe, quia, ſtimulo adhibito, vim retinet contractionis, aliquanto temporis poſt communicationem inter ſe cerebrumque ademptam; tamen nihilominus certum reſtat, hancce vim brevi tantum, et multo quam ſolet debilius manere, cordiſque igitur actionem et arteriarum, ſanguinem in vaſa extrema impellentem, a ſupplemento ce-

rebri

rebri energiae perpetuo pendere, pro certo habere licet *.

Sect. XI. Ab omnibus compertum eſt, quibus humanae ſtructurae minima notitia, ſanguinis venoſi in capite reditum quodammodo ſingularem obſervari. Namque in caeteris corporis partibus, ſanguis a ramis venarum minoribus in aliquanto majores, et ſic gradatim redditur; hic autem ſanguinem ſuum venae parvae in cavitates magnas, ſeu ſinus, ſtatim fere fundunt, et in partem quoque eum dirigunt omnino contrariam illi quo poſtea contendit. Haec conformatio, vaſis hiſce propria, naturam, ſine dubio, indicat voluiſſe ſanguinis in capite tardiorem eſſe motum. Inde plenitudo tenſioque ſanguinis vaſorum cerebri perpetuo ſervantur; et hac ſane ad energiam illius rite exercendam neceſſariae ſunt. Itaque videtur, his abſentibus, adeſſe ſtatum quem collapſum vocamus, atque harum incrementum excitationem quoque gignere poſſe.

Sect. XII. Caeterum, excercitatione energiae hujuſce juſta, ad actionem cordis propriam ſuſtinendam, opus eſſe

* Nuck. Adaenograph. curioſ. p. 16. Whytt, Eſſay on vital and voluntary motions, Edin. Ph. Eſſays, vol. ii. p. 304.—311.

eſſe jam (Sect. X.) diximus. Inter cerebri ſtatum, igitur, et cordis et arteriarum actionem, connectio exſtat adeo intima, ut quodcunque admodum hanc etiam illum afficit. Ad hanc connectionem longius probandum, addere licet, uti, cum haec vaſa plenitudinem ſuam, et pendentem ab ea tenſionem amittunt, quacunque ſanguinis evacuatione, cerebri imminuitur energia; et exinde etiam quoad cor imminuta, producitur ſyncope. Hunc effectum ex tali cauſa oriri conſtat, quod poſitio corporis horizontalis, quae ſanguinis favet itineri in arteriis verſus cerebrum, perque venas impedit redeuntem, eidem plerumque obſtat.

C A P. III.

Quae Pathematum actioni vel favent vel obſtant.

Sect. XIII. Iis quae idonea exiſtimavimus de hujuſce rei phyſiologia in medium prolatis, quaenam res iſtae ſint inſignes, quae ſecundum haec principia jam memorata, ſive ad actionem pathematum promoven-

dam, ſeu impediendam, vim ſuam praebent, nunc quaerere aggredimur.

Sect. XIV. Ex intimo animum inter corpuſque nexu non ambigitur quin illius operationes hoc afficiant: Attamen, quum hae intellectus operationes a motibus in cerebro exiſtentibus (Sect. IV.) omnino oriantur, animi ſtatus in totum fere, a motuum horum ac proinde cerebri ſtatu atque vis nervoſi, ut magis hiſce propagandis vel minus apto, penderet.

Quinetiam, igitur, prout hi motus haud omnibus ſenſationes eaſdem ac pathemata ſequentia excitant, ſtatus indagandus eſt ſyſtematis nervoſi qui, cauſis levibus, animum vividis pathematibus magis obnoxium, et in corpus reactionem horum magis violentam, reddat.

Hic mihi praecipue conſtare videtur ex majore nervoſi ſyſtematis mobilitate. Haec quoque ex majore ſenſu ſeu irritabilitate ſolidorum conſtat; aut ſimul ambabus; licet enim ſeorſum hae exiſtere poſſunt *, tamen

* Acta Gottingen. tom. ii. p. 134. Whytt. Irritabil. p. 280. et ſeq. Cullen. Firſt Lines, ſect. MCCCXI.

tamen in eodem corporis habitu vulgo conjunguntur. Sed, an haec mobilitatem inducat an illa, praeſertim aut a fibrarum debilitate moventium pendere videtur, aut ſtatu vaſorum plethorico.

Sect. XV. In ſtatu corporis debilitato, ad ſolitos motus muſculares efficiendos, vi cerebri energiae majore opus eſt; haec autem ſenſibilitatis in ſyſtemate incrementum gignere oportet; eademque etiam ratione, motus quiſque corpus magis ſtimulat, eo quo debilius. Attamen, hanc vim majorem confeſtim ſubſequitur minor (Sect. IX.) Hae, itaque, vices excitationis collapſuſque ſubitae, ſenſibilitate hiſce accedente, haud parum mobilitatis efficiunt.

Sect. XVI. Quinetiam mobilitatem ſyſtemati inſignem addere videtur ſtatus vaſorum plethoricus. In hoc, uti fibrae muſculares fere debilitantur, tonus earum magis a tenſione quam vi inſita penderet; ſed, quoniam ſanguinis quantitas impetuſque a quibus haec tenſio nunc creſcit, nunc imminuitur, mobilitas in ſyſtemate notabilis neceſſe producatur. Haec quoque mobilitas eo periculoſior erit, quo ſtatus vaſorum plethoricus congeſtioni favet in viſceribus quibuſdam internis,

ternis, ac cerebri vaſis praecipue, ubi ſiat excitationis violenti aut lethalium haemorrhagiarum cauſa.

Sect. XVII. Hanc autem ſyſtematis mobilitatem animi ſtatum producere analogum, ſat in aprico manebit. In hoc enim perceptiones leviſſimae, rebus ortae quae mentem parum tangere debent, ſenſationes homini maxime vividas excitant. Idea etiam momenti horae minime injucunda deſperationem creat, dum ſtatim poſt, perceptione dulciori, gaudio membra palpitant. Omnibus ejus cupiditatibus ardens, ullius vero haudquaquam tenax, in horas mutatur, et quod hodie ſummum eſſe bonum exiſtimat, cras fortaſſe floccipendit, longeque fugit.

Sect. XVIII. A prima et congenita corporis fabricatione plerumque oritur haecce mobilitas, nulliſque remediis, nulla victus ratione, penitus corrigenda; ſed rebus curſu vitae variis produci etiam, aut aliquatenus mutari, poteſt. Saepiſſime valet quibus in terris incolas demulcent tepidae aurae, hac ratione, in omnes animi affectus pronos *. In ſexu foemineo magis ſolet quam maſcu-

* Amm. Marcell. lib. xxvi. cap. 6. Cleghorn. Int. to Minorca. Addiſon. account of Naples. Du Halde. hiſt. Chin.

maſculino; nec non huc tendunt frequentes largaeque vaſorum ſanguinis evacuationes; eandem quoque creat alitque ignavia; et, ad hoc, uſus frequens animalis victus, ebrietas crebra, omniſque animi perturbatio.

Sect. XIX. Corporis temperamentum eſt quod arbitrabantur veteres pathematum actioni favere, quodque bilis ſtatu ortum, cholericum appellabant. Hanc autem ſententiam memorare, idem eſt ac refellere. Etſi, enim, quomodo pathemata quaedam in bilem agunt ſatis forſan explicare nequeamus, tamen nihilominus hunc bilis ſtatum, pathematum actionis effectum eſſe, non cauſam, et vim eorum ſyſtemati nervoſo primario intendi, ſatis conſtare manet.

Sect. XX. Syſtematis hujuſce mobilitas igitur eſt, quae pathematum in corpus actioni praecipue favet; aſt, nil dubium quin haec, ſi ſubita ſint, inopinata, atque diuturna, morbum etiam in qualicunque corporis habitu gignere poſſint.

Sect. XXI. Quoniam ergo ab hujuſce ſyſtematis affectibus plerique morbi originem ducunt, nil dubitandum quin, revera, pathemata vim ſuam morbos producendi

cendi longe lateque intendere poſſint. Huic vero ſententiae obſtare videretur, quod ex multis, quos indies cernimus, ſlatibus pathematum agitatos, adeo ſunt pauci in quibus ſtatim ſymptomata eduntur morbida. Hoc profecto haud facile explicandum; ſequentia autem pathematum in corpus actioni, ante omnia, obſtare viderentur.

Sect. XXII. Jamprimum, quaedam corporis temperies eſt, ei quam dixi favere pathematum actioni fere omnino contraria, quae impreſſionibus vividis parum obnoxia, cerebri excitationis collapſuſve inſignes non patitur vices; ab hac pendet animi ſtatus in quo forſan magis valet judicium, minus autem imaginatio, quam quo aluntur pathemata.

Sect. XXIII. Deinceps, notandum eſt, pathematum vim, caeteris partibus, aut vi niti, aut harum impreſſionum diuturnitate. Jam autem dictum (Sect. V.) quod excitantur pathemata varia, prout ſenſationes in cerebrum perlatae, ibi voluptatis perceptiones doloriſve crearint. His ita praemiſſis, animum ex natura ſua eas vitare perceptiones quibus dolet, atque eas quibus gaudet quaerere, quis neget? Aſt voluptatis doloriſque modi

modi ſolum inter ſe gradu differunt, ita ut ſenſus amoenus, ſi vel fortiſſimus fuerit, vel admodum diuturnus, doloſus fiat; cujus igitur mentem taedebit. Hoc fortaſſe aliquatenus rationem ſit reddere, qua ſit pathemata duratione ſua haud ſaepius eſſe nociva.

Sect. XXIV. Praeterea, huic accedit aliud, quod haſce impreſſiones minus reddat validas. Lockius, qui nomen laudeſque meritas conſecutus eſt, rite obſervavit, ita conſtitutum eſſe animum, uti nulla vi idearum ſucceſſionem abrumpere, nec diu rei uni eidemque ſe intendere queat *. In ſtatu animi, igitur, pathematibus vehementibus perturbati, cum ardet cunctaque regit imaginatio, cumque, abſente judicio, inter ideas varias animus huc atque illuc nutat remigatque, ſaepe ſit ſucceſſio idearum, et pathematum inde orientium, rapida, quae forſan alia alio ſpectant, et quae conferta ſuos invicem effectus in corpore perdunt. Porro, notandum eſt, fieri hanc idearum ſucceſſionem repentinam, in illa praecipue eadem conſtitutione, quam memoravi pathematibus violentis maxime opportunam.

C A P.

* Eſſay on human underſtanding, B. ii. chap. 14. ſect. 13.—15.

CAP. IV.

Signa Pathematum externa.

Sect. XXV. 'Omnis enim motus animi,' inquit Cicero, 'ſuum quendam a natura habet vultum, et ſo-'num, et geſtum *.' Ac hiſce quiſque animi affectus ſemet in corpus ad vivum depingit, et ab omnibus aliis dignoſci poſſit. Hi, etiam, quippe qui apud omnes fere iidem ſunt, ſermonem conſtituunt univerſalem, incolis cujuſque gentis intelligendum per totum terrarum orbem, atque nulla loci diſtantia, linguaeve diverſitate, nec etiam ipſa conſuetudinis poteſtate, variandum.

Sect. XXVI. Pathemata, quidem, quae a dulci animi motu pendent, quippe qui minus vivida, haud facili niſi gradu diſtinguuntur. Sic *Deſiderium* in vultum quandam imprimit aviditatem; flagrant oculi; totiuſque corporis motibus ineſt vivacitas. Quum in *Spe* eſt rem

* De Oratore, lib. iii.

rem optatam aſſequi, iſthaec ſigna augentur; ſubridet vultus, ac delentur rugae curae mordacis. Superveniente autem *Gaudio*, pertentatur pectus; ſcintillant oculi; vultus, geſtuſque omnes vividiſſimos indicant motus, inter quos, riſus, cantatio, ſaltatio, ſaepeque lachrymae.

Sect. XXVII. At omnia pathemata doloſa, vi ſibi propria, inſignius innotantur. Sic *Averſatio* torvo vultu ſe oſtendit, fronteque corrugata. *Timor* palliorem efficit; tremunt artus totius corporis; membra irrorant gelidi ſudores; comae ſtant: balbutit lingua; vox faucibus haerit; ore patulo atque oculis apertis ſtatur, manibuſque porrectis. *Moeror* contra, motibus dignoſcitur languidis, et toto corpore depreſſo; vultu in longum extenſo; oculorum hebetudine ac opertione; ſuſpiriis altis; ſingultu, atque fletu. Quum autem vehemens pathema atque repentinum, periit dicendi facultas, oculi tenebris velantur, omnes torpent vires, ac nil niſi ſtupor manet ſurdus et mutus. Hoc lepide fingit Ovidius in fabula Niobes, quam, moerorem immanem, propter filios amiſſos, in ſcopulum mutaſſe depinxit *. Et Seneca,

* Ovid. Met. lib. vi.

'*Curae leves loquuntur, ingentes ſtupent* *.'

Ira vero ingruente, rubeſcit plerumque vultus atque turgeſcit; in rugas dimittuntur ſupercilia; vox vacillat; frenduntur dentes; contrahuntur pugna; acies oculorum proſilientes, coruſcant ignibus; corpus palleſcit tremitque; pedibus calcat, fremit homo, ac ore agit ſpumas;

'*Ora tument ira, nigreſcunt ſanguine venae;*
'*Lumine Gorgoneo, ſaevius igne micant* †.'

Pudor, autem, colore genarum ac cervicis roſeo ſeſe exprimit, inque humum oculis dimiſſis.

Sect. XXVIII. Haec, igitur, ſigna ſunt quibus varia depinguntur pathemata, ac unumquodque horum ipſo et intuitu diſtingui poſſit. Haec, ſtratis pathematum flatibus, atque animo ut antea tranquillo ac placido, evaneſcunt; ſed quoties aggreditur pathema ipſum, iterum iterumque nova cum vi redeunt, et tandem adeo ſuum tenent locum, ut omnino cedere recuſant. Sic fit quod, pathemate ipſo etiam diu abſente, illius ſigna fixa evadunt atque immobilia, unde indolem animi

* Hippolit. act. ii. ſcen. 3.

† Ovid. de Art. lib. iii.

mi indicare ſolent. Hoc fundamento omnino nititur ars phyſiognomica. Quatenus haec progredi liceat, vel ſecundum quae principia, incubentes in ſtudium hujuſce artis greſſus ſuos dirigere oportet, dicere non noſtrum; nec hic convenit. Nuper de hac re in lucem editae fuere aliquae obſervationes, quae, etſi forſan fundamento vix philoſophico nitantur, ingenioſae nihilominus, et animum rebus naturae verſatum haud parum delectent *. Attamen, quin haec ars eo perveniat, quo medico proſit †, plurima ſane invicte obſtant.

C A P. V.

Quatenus valeant Pathemata, vel ad morbos creandos vel tollendos.

Sect. XXIX. Nunc partem hujuſce rei praecipuam, cui omnes caeterae inſerviunt, aggredi accingor. Quod ſi minus in aprico ſit, quantum ad ſummum hujuſce tractatus

* M. Lavauter. Eſſay ſur les Phyſionomies.

† Gaub. Inſt. Path. § 543.

tractatus conſilium, pathematum ſcilicet effectus in morbis inferendis vel tollendis, referant hactenus allata; nihilominus haec varia mihi viſum eſt imprimis in capita conjicere diverſa. Hoc, enim, ni fallor, ſatius; propterea quod rem principem noſtram tractaſſe, his tantum ex itinere memoratis, animum legentis neceſſario diſtraxiſſet. Idcirco, lectore interea collateralia quaeſitum inter haec jam dicta relegato, in corpus pathematum effectus hic tantummodo notare decrevi.

Sect. XXX. Prius, vero, quam incipiam, hoc vellem notandum, quod iter indagare, quo pathemata quaedam certas gravius afficiant corporis partes, caeteris minime ſentientibus, non conabor. Actionem, revera, vaſorum partis compatientis auctam eſſe, ſat perſpicuum habemus; quod fluori energiæ increto, inque nervos eorum praecipue deducto, attribuendum. Sed qui fit quod perceptiones quaedam ſemper nervos certos excitant, parum affectis caeteris *, aut etiam collapſis, fines,

* Partes cerebri nervorumve originis diverſas inaequaliter nonnunquam eodem tempore excitari, Vid. Cullen, Firſt Lines, ſect. MDXLVI.—MDXLIX.; et ad hoc idem longius probandum ſufficiat, credere adducor, quod pathema hocce in functiones vitales, illud, autem, in animales vel naturales, effectus ſuos praecipue edit.

nes, fateor, ſcientiae noſtrae longe exſuperat. Tametſi vero, quomodo operantur hae ſympathiae adeo inſcii ſumus, ſententiam Stahliorum reſpuere, animum nempe rationalem motus corporeos excitare, quales ei optime ſalutem ferant, nequidquam penſi habeo. Hujus ſententiae incongruitas, ex hoc hercle ipſo abunde conſtat, quod motus editi ſaepe ſini, cui credere fas ſit pathemata inſervire, neutiquam adapti ſunt. Sic timor, ſine dubio, nos vitare ac fugere vult malum imminens: Aſt, an aliquid huic conferat inde nata corporis debilitas, animique deliquium? An furentem bilis motus, diarrhoea, aut epilepſia, aliquid adjuvant illi poenas ſumentem quod ſibi fuerit injuriae? Hi igitur motus nobis inter alia ſunt denuo recenſendi, quae a legibus pendent animum inter corpuſque nexus, altiſſime, ut olim dixi, atra caligine merſis.

Sect. XXXI. Pathemata animi omnia in corpus agunt fluxum energiae nervoſae, aut augendo, aut minuendo, unde rite in *Excitantia* dividuntur et *Deprimentia*.

EXCITANTIA.

EXCITANTIA.

DESIDERIUM.

Sect. XXXII. Omnes deſiderii motus cerebrum excitant, cunctaſque corporis roborant functiones. Horum omnium, quae pectora perturbant mortalia, nullus *amore* ardentior; nullius autem effectus, vel animum corpuſve infeſtantis, deteriores.

Quoniam amantem nunc ſpes dulciſſimae alunt, ac nunc viciſſim atrae mordent formidines, corpus modo excitatur modo deprimitur. Quum rem optatam conſequi ſperat, cerebri excitatur energia; cujus fluxu in fibras cordis muſculares aucto, illius vis intenditur, acceleratur ſanguinis circuitus *, omneſque promoventur ſecretiones. Quinetiam haec energia praeſertim ea organa petit adeo veneris praeliis mirifice apta gratis, ac hiſce fert ſtimulum qui ſyſtema totum cito ſuaviſſime movet, et amatores accendit oſcula roſeis labellis

* Inde menſes ante diem excitatos memorat. Hall. illuſt. in Phyſ. Element. tom. v. p. 582. Habet. Bierling. adver. p. 39.

lis voluptuoſa carpere, ocelliſque loquaculis in mutuos pronos ruere amplexus. Oh! terque quaterque beati, ſi hominibus daretur talibus immiſtis frui voluptatibus: Aſt, eheu!

———————*Nil ſine magno*
Vita labore dedit mortalibus *.

Enimvero amori flagranti morborum dira cohors, ipſa etiam mors, inſtant. Ita, fruſtrato amore, langueſcit animus atque lugubrat, et ſomnus, cujus gremio mulcente mordaces omnes deponimus curas, quamvis impenſe vocatus uſque ad auroram fugit; inde vero debilia fiunt omnia membra, ac, prae caeteris, ventriculi actio, unde cibi faſtidium, impedita concoctio, chloroſis, lentaque tabes et inſanabilis, quae aegrum conſumit ſenſim et deſtruit. Nec non inducitur quandoquidem catalepſis †, ſtuporve vigilans, tarda febris nervoſa, mania ‡, ſeu melancholia meditabunda, quae ſaepe miſerum, horrendum dictu! delirio correptum, manus cruore ſuo foede maculare praecipitem agit.

Sect.

* Hor.

† Tulp. Obſ. Med. lib. i. cap. 22.

‡ Eph. Nat. Cur. decad. ii. A. obſ.

Sect. XXXIII. Caeterum, a deſiderio non modo oriantur haec mala, ſed et bona quaedam haud minima. Vi ſua ſtimulante, fatuitatem * ſanavit, paralyſin † mitigavit fugavitque, febrem ‡ ſummovit, ac quodammodo || morti obſtitit inſtanti. Praeterea, morbis laboranti plurimum auxilio ſit, quos animus triſtibus moeſtiſque intentus gignit alitve.

S P E S.

Sect. XXXIV. Munerum omnium quae generi humano impertierunt Dii immortales, animos inter vitae anguſtias delinire, nil hoc magis conducit, quod, dum ſpirant, ſperant. Hoc ſolum miſeris, rebus in arduis, ſolatium columenque, quo labefacto, Herculeis oppreſſi ſuccumbunt laboribus.

Spes,

* Amata puella poſſeſſa Aretaeus, diut. ii. cap. 5. ſola ſpe mutui amoris, excitata in Catocho Tulp. obſerv. loc. cit.

† Andry Orthoped. p. 98.

‡ Plin. l vii. c. 50.

|| Pechlin. l iii. obſ. 3. Louis ſignes de la mort. p. 129.

Spes enim fluxum promovet atque vim energiae nervoſae; gyro ſanguinis novas conciliat vires; muſculorum motus praeter ſolitum facilitat, alacreſque reddit; et ſecretiones augendo fibraſque totius corporis muſculares, ac ventriculi praeſertim, roborando, cibi tum appetentiam tum concoctionem adjuvat. Siquidem, igitur, ſpes ad hos optimos perducat effectus, animum laetum, aerumniſque vacuum, non temere dictum ſit, haud parum longaevitati conducere. Hiſce etiam ſatis conſtat, quantum morbo, quo vires confectae laboranti prodeſſe poſſit, animum ſpe fovere, utcunque inani, morbique celare periculum. Neque profecto ambigitur quin haec ipſa fiducia, nulla accedente ope alia, morbos vincere etiam graviſſimos ſolet *. Enarrat Doct. Ives, 3tio ante kal. Feb. 1774, in mare Mediterraneo, viros ſeptuaginta in navi ſcorbuto laboraſſe, ac 3tio ante menſis ejuſdem idus, teſtatur idem, cum claſſem appropinquabant hoſtium, laeta fiducia victoriae elatos, omnes ad unum officio quemque ſuo fungi potuiſſe. Hujuſmodi etiam accedere licet exemplum

D

* Laurent. a Medicis Peireſ. vit. p. 261. Schelhanmer adfect. anim. p. 219. Sanata melancholia, Trallian, l. i. Catalep. Schelling aeger Catalept.

plum alterum inſigne. Breda obſeſſa, et graſſante inter milites ſcorbuto, quum res alibi male eveniſſe pervulgaretur, militeſque animo deficerent, morbum magnopere ſaeviiſſe memorat Mynheer Vander Mye, atque exitu evaſiſſe plerumque funeſto: Nuncii vero laeti adventu, cumque ſtatim triſtia omnia expulerunt ac lugubria, milites aegrotantes cito convaluiſſe, morbumque, nullis remediis aliis adjuvantibus, penitus coërcitum fuiſſe, refert.

GAUDIUM.

Sect. XXXV. Dum gaudio dulci exiliunt membra, ſecluduntur curae mordaces, omneſque quas ſibi ſingit animus imagines, dilectiſſimis candent coloribus; nunc dies it gratior et ſoles melius nitent; nemorum chori ſuavius cantare, flores pulchrius naſci, videntur. Nunc amicitiis gratis divum donis ardet pectus; nunc levibus amoris uritur flammis.

Quoniam haec dicta de ſpei in corpus effectibus aeque gaudio propria ſunt modico, nunc hujuſce

effectus

effectus notando fortiores tantum opus ſit. Si vi permagna in cerebrum ſeſe exercuerit pathema, inducta vero excitatione non adeo pollente ut actionem vis vitalis laedat, inſequitur collapſus; quo, impedito energiae verſus cor itinere, producitur ſyncope *. Ab hac autem ipſa excitatione, iis, qui inſigni ſyſtematis nervoſi mobilitate ad epilepſiam † procliviores, hicce morbus facile obrepit. Deinceps, gaudio diuturno, ſaepe exoritur phrenitis, atque, aucto etiam ſanguinis impetu, excitationis vi fons perturbatur idearum, morbuſque in inſaniam tranſit ‡, ſeu maniam furibundam.

Quum, A. D. 1720, Londini conturbatum eſſet ſocietatis aerarium mercaturae in mari Pacifico faciendae, multos, ſuis omnibus inde amiſſis, ſpe quoque divitiarum dulci fruſtrata, in maniam abiiſſe; multo autem plures

* Hall. Elem. Phyſiol. tom. v. p. 581.

† Cullen· celeb. Praelect. et Prim. Lin. ſect. MCCXCI.

‡ Mead. Monita ac praecept. med. p. 48. qui loc. cit. memorat, ſe a Doctore Hale (tunc in noſocomio maniacorum Londini medico) ſaepe audiviſſe, ‘ Illum multo plures curae ſuae commiſſos tractaſſe, ‘ quos ad immenſas opes evexerat fortunae favor, quam quos iniqua ‘ ſors ad miſeriam et pauperiem redegerat.’

plures qui, eadem ratione, acervos aeris ingentes congeſſerunt, eundem exitum infauſtum expertos fuiſſe, traditur.

Quando autem repentinum pathema ac vehemens, adeo nonnunquam excitatur cerebri energia ut, per quoddam tempus, vis vitalis impeditur motus, quod excipit apoplexia, vel etiam ſtructura cerebri organica, a cujus vigore integro pendet hicce motus, prorſus deſtruitur, atque mors inſequitur ſubita*. Hujus non deſunt exempla multa ac praeclara.

Sophocles, quum primum una ex illius tragoediis, coram frequenti populo, laboribus adſpirante, exhiberetur, gaudio effraenato, inter omnium plauſus moribundus cecidit. Hoc ipſo modo, cum filii, poſt palmas ludis Olympicis praereptas, caput ejus coronis ſuis decorabant, laetus animum effudit pater Diagoras. Cur quoque

* Stief. de ſomn. p. 30. Pechlin, l iii c. 3. Boerh. de morb. nerv. p. 553. Lotich, l. iii. c. 4. obſ. 1. Sanctor. ſect. vii. n. 1. Galen, valet. tuend. p. 440. Thoreſby, nat. hiſt. of Leeds, p. 625. Nepotis Leibnezii hiſt. de l'Acad. 1716. Behren, diaetet. p. 436. Nicholls, anim. med. p. 16.

quoque memorem quod matri beatae, filii Romam a praelio Cannae incolumi ac inopinato reditu, ſorti cecidit?

IRA.

Sect. XXXVI. Ira, prae omnibus animi pathematibus, tum inter cives aut gentes tetras concitando diſcordias, tum corpus uniuſcujuſque laedendo, nociva.

Eadem ratione ac gaudium, magnopere, ſcilicet, cerebri energiam excitando, eoſdem fert morbos. Caeterum, uti ad cor praecipue nititur haec excitatio, atque vim ſanguinis circuitus ac velocitatem multum adauget *, iſtos reddit periculoſiores morbos, novamque aliorum catervam inducit. Namque, ſanguinis impetu in capite aucto, ibi plus juſto diſtenduntur vaſa ſanguifera: Hinc altius excitatur cerebrum, ejuſque fluxu energiae

* Viribus in moribundo auctis Schwenke haematol. p. 20. Kaauw impet. fac. p. 429. Floyer, Pulſewatch. n. 91. Hall. Phyſiol. l. c. et l. xi. p. 584.

energiae in univerſas corporis fibras muſculares copioſius tranſmiſſo, mirum in modum creſcunt vires. Hoc de phreniticis maniaciſque luculentiſſime apparet. Haec ſanguinis vaſorum diſtentio, cephalalgiam, epilepſiam *, phrenitidem † gignat, aut ‡ apoplexiam. Aſt irae poteſtas hiſce non continetur finibus; in caeteris, enim, corporis partibus ejuſmodi edit effectus: Inde derivantur viſcerum phlegmaſiae || complurium ac haemorrhagiae §, ruptae cicatrices **, ac lethifera gangraena ††. Hoc motu ſanguinis per vaſa praecipiti, nocivum aliquid ſibi adſciſcunt ſecretiones, quod aliis

* Cullen. Firſt Lines, § MCCXCI. G. V. Swieten. tom. iii. p. 393.

† Mania ex ira orta apud Hoffman, iii. p. 263.

‡ Becker Cultrivor. Wenceſlaus Imp. &c. Wier de Ira, p. 795. Wolf. L. ii. n. 5. Aſphyxia Malphy. poſth. p. 45.

|| Hild. Cent. i. obſ. 17.

§ Boerhaav. tom. ii. p. 451. 452. Hild. Epiſt. i. Menſes inde ſubito nati Lallamant mecan. des paſſ. p. 168. Haemorr. uteri Rudolphi. Narium in Attila. Sudor ſanguinis Raſcrynſki, tom. ii p. 456. Pechlin, iii. 25.

** Hildan. Epiſt. i.

†† Albert. Med. leg. tom. iii. c. 134. Queſnai de la Gangrene.

aliis impertitum morbos fert. Hac ratione, vulnus animalis ira tumentis morſu inflictum, ſaepe medendo difficillimum, exituque * infauſto evenit. Lac quoque nutricis ira incenſae morbos infanti intulit varios †.

Praeter haec quae in ſyſtema totum efficit ira, in hepar etiam praecipue deducitur, ibique alios parit morbos. Hinc, prae caeteris, ingruit hepatitis, biliſque ſubito agitata, nunc per vomitum ‡ nunc per diarrhoeam || ejicitur.

Sect. XXXVII. Hi effectus ſunt ſoliti pathematis hujuſce in morbis creandis corporeis; at hac ipſa poteſtate, qua morbos intulit, quoſdam etiam ſuſtulit. Mutitatem § enim ſummovit; arthritidem **, podagram,

* Hildan. cent. v. 75. cent. i. 85.

† Eph. Nat. Cur. Dec. ii. v. ix. p. 70. iii. v. ix. et x. p. 298. Sanguis in puero per os, oculos, nares, anum, pudendum, incitatus a nutricis vehementi ira, Albin. prav. ſang. p. 32. Idem, S. Miſſ. n. ii.

‡ Young, Opium, p. 113. Icterus Albin. pravit. ſang. p. 50.

|| Behrens, Diaet. p. 429. Bagliv. p. 150.

§ Act. Hafn. i. n. 71. Hiſt. de l'Acad. 1738, hiſt. 5.

** Barthol. ii. 28. Cent. vi. Salmuth. i. c. 48.

gram * ſanavit, et paralyſin †. Quippe etiam ad hepar praeſertim nititur irae vis, illius obſtructionibus remedio ‡ ſit.

Idcirco, quoniam inde oriantur tanta commoda, an unquam quaſi remedium adhibere liceat? Huic verbis Gregorii elegantiſſ. reſpondeatur, 'Vehementiores affectuum vere excitantium, veluti ira gravis, aut gaudium ſubitum et effraenatum, quamvis inſignem vim muſculis noſtris ſtatim concilient, tamen haec ipſa vis adeo ſubito inducta, brevi ſolet diſperire, ſuccedente ſaepe mira debilitate atque languore, quae corpori multo plus noceant, quam vigor adeo fugax compenſare potuiſſet. Igitur, niſi in quibuſdam et ſane rariſſimis exemplis ſummae et diuturnae debilitatis, nullis aliis remediis ſummovendae, neque decet neque licet remedium adeo ambiguum experiri ||.'

DEPRI-

* Barth. ibid. Pech. l. iii. obſ. 26.

† Wolf. l. ii. c. 5. Marcell. Donat. p. 640.

‡ Poſt obſtruct. Schurig. chylol. p. 628.

|| Conſpect. Med. Theor. § MCXXVI.

DEPRIMENTIA.

AVERSATIO.

Sect. XXXVIII. Quaedam ſunt ſenſu percepta, quibus cuncti fere abhorrent homines, multa vero, contra, quae a quibuſdam faſtidita, pleriſque haud averſanda, imo gratiſſima videntur. Inter haec, odores certi, qui in nonnullis ſedative pollent, recenſendi. Hunc effectum ex averſatione oriri conſtat, quia, odore aliis adhibito quibus haud ingratus, non ſequitur idem *: horum enim plerique natura ſtimulant. An autem haec faſtidia a fabricatione corporis congenita naſcantur, an fortuito procreata, indulgentia creſcant, non ſat compertum habemus: Huic vero magis credere adducor †.

E Averſatio,

* Cullen, Firſt Lines, § MCLXXXII. MCCIV.

† Plerumque oriuntur, me judice, hae rerum antipathiae propriae, quae pleriſque gratae ſunt, vel ſaltem adiaphora, a combinatione harum fortuito iterata, ſucceſſione, vel affinitate quadam cum ideis nonnullis

Averſatio, nihilominus, utcunque nata, cerebri vim energiae attenuat, qua igitur quoad cor deficiente ſaepe obrepit ſyncope. Caeterum, hocce pathema effectus ſuos in ventriculum ac inteſtina praecipue deducere videtur; ubi nauſeam creat, ſpumam de ore fluentem, cibi vomitum *, aliquandoque diarrhoeam † funeſtam.

TIMOR

nonnullis magnopere faſtiditis, a quibus autem alteras tandem ſejungere haud poſſumus. Hac ratione, igitur, hae adeo fixae evadunt averſationes, ut judicii vi nulla vinci nec minui poſſint. Hinc profecto canit naturae optimus pictor,

> Maſterleſs paſſion ſways it to the mood
> Of what it likes or loaths. MERCH. OF VENICE.

Huic, porro, antipathiarum originis ſententiae multa enixe ſuadent exempla. De quibus conſ. Cullen. et Gregor. profeſ. illuſt. praelect.

* A beta rubra viſa, Rivin. imag. vir. med.

† Ex talpa poculo injecta, funeſto eventu, Valent. pand. med. leg. P. i. S. 6. c. ult. Phil. Tran. n. 29. Ex fele comeſta, cum diſceret fuiſſe felem, quam eſſet pranſus, Lilav. cruent. cad. p. 269.

T I M O R.

Sect. XXXIX. Omnia, ingruente timore, ſpecies induunt animo formiduloſas; judicii nil valet poteſtas; imperio enim detruſum, imaginibus cedit vagis ac terrificis. Nunc in conſpectum adſurgunt fabulae, manes, lemureſque nocturni; nunc aures ſonitus captant vanos; nunc omnia periculoſa finguntur; pericula laeviſſima mortem minantur atram.

In corpus quoque peſſimos ſaepe praeſtat effectus. Energiae cerebri minuendo, omnes muſculorum motus tum voluntarios, tum invitos, debilitat: Cor palpitat tremitque, ac demum haud raro obrepit ſyncope *; adeo langueſcit ſanguinis gyrus, ut, vena ſecta, nil emittitur. Proinde haemorrhagias †, menſes ‡, lacque ||

nutricis

* Fritſch, p. 22.

† Panarol. Pentec. v. obſ. 17. Morhof. ſtentor ὑαλοκλας, p. 232. 233. Waldſchmidt de imagin. Hunald vapeurs, p. 366.

‡ Ex terrae motu, Bagliv. p. 537. Spindler, obſ. 70.

|| Morton, p. 460. la Motte, obſ. 38. Rivine de peſte, p. 843.

nutricis ſupprimit, morboſque facit funeſtos. Ventriculi actionem maxime debilitat *, ſaepeque ſphincteres ita ſolvit, uti faeces et urina inſcie elabuntur. Syſtema debilitando totum, corpus reddit contagio † maxime opportunum; ac, tono fibrarum muſcularium ſubito amiſſo, tremorem efficit, qui per ſpatium viginti annorum decedere noluit ‡. Repentinae quoque cauſa fuit || canitiei, paralyſis §, amauroſis **, aphoniae ††, melancholiae ‡‡ diuturnae, aut mortis etiam

* Pechlin, l. c.

† Variol. Pech. 23. Peſt. Kundmann, Seltenheiten, p. 1147. 1148. Dec. vii. p. 47. Fritſch, vi. p. 540. Spindler, obſ. 35. Morbi maligni ex imaginario peſtilenti contagio, quod nullum erat, Kundmann Zuſtand, p. 224, 225. Inde Dyſenteria, Behrens Diaet. p. 433.

‡ V. Swieten, tom. ii. p. 182. Lyſer. obſ. 8.

|| Boerhaav. morb. nerv. p. 543. 544. Garmann. mirac. mort. p. 30.

§ Boyle exper. poſt. l. de cauſ. fin.

** Perry in l. de paſſione hyſter. praef.

†† Spindler, obſ. 96. Eph. nat. cur. Dec. ii. ann. iv. c. 27.

‡‡ Boerhaave morb. nerv. p. 411. Tulp. l. iv. c. 54.

am * ſubitae. Eadem poteſtate ſedativa maniacorum mitigavit rabiem †, dolorem nec non amovendo ‡, morboſque nonnullos curando ſpaſmodicos uſui ſit.

Sect XL. Haec varia, quando corpus deprimit, efficere ſolet timor: Cum, vero, repente ac magnopere urget, effectus edit longe alios, imo his jam dictis ex toto diſcrepantes. Namque *Terror*, timorve ingens atque ſubitus, ſaepe in ſyſtema motus excitat validiſſimos: Rapide circumvehitur ſanguis; inducuntur haemorrhagiae ||; reſtituuntur menſes § ſuppreſſi, ac naſcitur

* Mortuus eſt, eodem die, quo mors ei fuerat praeſagita, ut metus eſſet pro morbo. Kerkring, ob. 41. Cui in ſepulchro pes eſſet retentus, Cardan. contradict. l. ii. tr. 2. p. 51. Cui judicium fatale erat pronunciatum, Luſſan in hiſtor. Carol. VI, ad annum 1403. Cantimir hiſtoire des Ottomans, IV. p. 385. Barthol. cent. iii. p. 76. Anecdotes de Medec. p. 31. 32.

† Fichet. de Flechy, obſ. p. 342. Hall. phyſ. vol. v. p. 568. 585.

‡ Bunon, Eſſay ſur. l'art du dentiſte, p. 176.

|| Hildan, cent. i. obſ. 18.

§ Schelhammer oper. tom. iii. p. cccii. Copioſiſſimi inde menſes, Salmuth, c. iii. obſ. 49.

tur epilepſia *. Omnes practer ſolitum creſcunt vires †; ſic muti facultatem recuperant loquendi ‡; membris paralyticis redditur motus ‖; arthritis §, febres intermittentes **, delirium ††, diarrhoeaque ‡‡ tolluntur. Hi ipſi quoque effectus ab horrore proveniunt, ſeu averſatione quam repente tulit ſenſatio ingratiſſima.

Sed quomodo haec corporis depreſſio et excitatio eandem agnoſcant cauſam? Haec quaeſtio omnes fatigavit phyſiologos; quapropter Hallerus illuſt. quo nodum

* Haen rat. med. v. p. 122. Hild. iii. obſ. 8.

† Gregor. illuſt. praelect. rigiditas ſpaſtica ex terrore mortis, Bierling. Theſ. Theor. Pract. obſ. 56.

‡ Battus ex Leone viſo, l. x. p. 581. Epiſt. Taurin. p. 79.

‖ Hoffman. de Thorace, p. 72. Poſt paralyſin 30 annor. Diemerbroeck, p. 500.

§ Boyl. obſ. et exper. Pechlin, iii. n. 24.

** V. Swieten, tom. ii. p. 327. Petzold, obſ. 20. Chiflet, pulv. febr. orb. amer. p. 20. 21. Lehmann. Juch. de util. et ſubtil. antifeb. n. 16.

†† Hiſt. de l'Acad. 1752, n. 2.

‡‡ Loeſecke Arzneymittel, p. 115.

dum hunc ſolveret Gordianum, timorem ac terrorem quaſi natura prorſus inter ſe diverſos, ſejunxit. Pro, vero, hujuſce ſolutione, Culleno, profeſſori noſtro ſagaciſſimo, gratias quam maximas debemus. Hic enim docuit, primus omnium, vim eandem quae ſyſtema magnopere ac repente ſedat, quandam illius inducendo reactionem, ſtimulare revera poſſe. Talem in ſtatu corporis certo fieri reactionem, non hic probando opus eſt; namque in ſententiam vis medicatricis naturae omnes abiere medici: Attamen, hanc exerceri vim, quum corpori adhibetur praecipue vis ſedativa, aeque indubitandum duco. Quid vero plura? Nonne haec ipſa res in primis Culleni medicinae lineis, quae unumquemque penes ſunt, ſummo tractatur acumine?

Hic autem occaſionem amplectar datam grates referendi, ob indicia favoris erga me innumera (quae dum memor ipſe mei grato animo recordabor) laudeſque perſolvendi, quas optimo jure meretur hocce nomen ſpectabile illuſtriſſimumque: Mihi enim dicere, animoque verſari, quantum patriae decoris, quantum ſcientiae medicae emolumenti, operibus attulit immortalibus,

maxime

maxime jucundum. A tali laude, fateor, nequidquam honoris huic accedere poſſit; nam quidquid ex illo amamus, quidquid mirati ſumus, manet, manſurumque eſt in animis hominum, aeternitate temporum, fama rerum.

M OE R O R.

Sect. XLI. Quum Moeror mordax animum exedit miſerum, muneribus vitae ſuaviſſimis aegre potitur; quae olim exoptabat, nunc fugit; quae exhilarabant, angunt. Sol etiam ipſe ſplendide effulgens, florens roſis odoratis terra, zephyri per nemora tepidi levi ſuſurro ſuave ſibilantes, carmina avium dulcia, mirabilis denique naturae virtus et ordo, parum aut nihil delectant.

Neque hoc quidem mirandum; corpus enim moeror non ſecus ac animum graviter afficit. Cerebri fluxum energiae diminuendo, vim cordis frangit, ſanguiniſque

guiniſque gyrum adeo debilitat, ut reſpiratione crebra, quae ſanquinem per pulmones impellat, opus ſit. Saepe animi deliquium vel palpitationem * inducit, omnes minuit ſecretiones †, ſiſtitque menſes ‡. Corpus admodum infirmando, ſchirros ||, cancros ingraveſcere, vulnera in gangraenas § abire putridas facit, morboſque reddit ** lethales.

Atqui hoc, eadem ratione ac caetera pathemata deprimentia, ventriculum praecipue afficere vult, et ſtatim fere miram organi hujuſce debilitatem atque ciborum faſtidium affert ††. ‘ Qui laborant animi pathe-‘ mate,’ inquit Baglivius, ‘ potiſſimum corripi ſolent ‘ morbis ventriculi, ut inter caeteros obſervavi in moe-

F ‘ rentibus,

* Morgagni de ſed. et cauſ. morb. i. p. 254.

† Robinſon, food and diſcharges, p. 77. Sanctor. de perſpir. vii. n. 15. Hinc diarrhoea ex moerore, Bagliv.

‡ Schelhammer. Schurig. Parthenol. p. 156.

|| Pechlin, l. iii. obſ. 21.

§ Dionis, p. 472.

** Intra duas horas ex peſte extinctus, poſt inſignem moerorem: recueil ſur la Peſte, p. 244. Anſon's Voyage.

†† Schelhammer, p. 176.

‘ rentibus, qui conqueruntur primo de languore ventri-
‘ culi, mox inappetentia, oris amaritie, ſiti circa horas
‘ matutinas, cruditatibus, flatibus, et tenſionibus hypo-
‘ chondriorum *.’ Uti moerentibus ſemper deficit ſalivae ſecretio, annon haec ſymptomata a conſimili defectu ventriculi fluidorum oriri, debilitate inſuper accedente, pro vero habeamus?

Interdum, tam effraenatus eſt moeror, quod morti ſubitae occumbit miſer †; plerumque, vero, omnibus primum infirmatis viribus, deinde ſenſim perditis, in inſaniam abit meditabundam, vel, tabe lenta exhauſtus, ſpiritum inſcius extremum efflat ‡.

Sect. XLII. Porro, hoc animi pathema, aeque ac effectus hoſce morboſos, nonnunquam in corpore etiam ſalubres, utcunque raro, praeſtat. ‘ Non profecto de-
‘ fuerunt exempla haud pauca,’ fert Gregorius illuſt. verbis

* Bagliv. opera, 4to, p. 565.

† Cardan. ſubtil. p. 375. Robinſon on Spleen, p. 91. Nicholls de vi anim. med. p. 16.

‡ Nov. Comment. Acad. Petrop. tom. ii. p. 395. Marcell. Donat. p. 282.

verbis cujus iterum uti nitidiſſimis haud rubeſcam, ‘ ubi tales animi affectus, ſive caſu ſive conſilio excitati, in variis morbis ſaluberrimum effectum ſedantem ‘ praeſtiterint; veluti in febribus intermittentibus, in ‘ inſania, in morbo comitiali, et in morbo hyſterico, ‘ &c. Fertur etiam nonnullos morbos a nimia generis ‘ nervoſi mobilitate pendentes, ideoque aliquid remedii ſedantis requirentes, inter aeſtus belli civilis rarius accidere, vel ſi prius incubuiſſent, tum fere ceſſare ‘ et quaſi tolli, cum civium animi gravibus curis et ſollicitudinibus ſive publicis ſive privatis occupati eſſent ‘ et lacerati; et magis certum eſt, nonnullos talibus ‘ morbis laborantes, ſub graviſſimis aerumnis domeſticis, quales forte validiores homines oppreſſiſſent, interdum praeter omnem ſpem convaluiſſe *.’

PUDOR

* Conſpect. Med. Theor. T. ii.

PUDOR.

Sect. XLIII. Pudor in animum effectus ſemper praeſtat optimos, inque corpus raro periculoſos.

Vim energiae tamen cerebri minuendo, menſes * ſuppreſſit, et ſanguinis reditu venoſi a capite impedito, venas ibi ruptas fuiſſe fertur †. Hac eadem ratione apoplexiae cauſa ſit: Nonne huic Diodori logici interitus attribui debet, qui, pudore ſuffuſus quod gymnaſio ſuo, coramque populo frequenti, quaeſtionem perdifficilem ab aliquo in medium prolatam ſolvere non poterat, ad humum illico mortuus cecidit?

NUNC

* Schelhammer, p. 180, ex Ballonio.

† In temporibus cornax Enchirid. p. 26. Schenk, p. 141. Sal. Alberti de Sudore cruento.

Nunc quod agendum in hiſce ſtudiorum medicorum primitiis pro virili perfeci. Quod ſi minus ſcite ad hanc rem enucleandam multa aggreſſus ſum, alia autem penitus omiſi, nec omnino mihi inſcio, rogo aſcribas, nec deſidioſo, lector benevole! Multa, enim, operi huic pro rei dignitate peragendo enixe obſtant: Rei ipſius profunditas, calamus quo ſcripta juvenilis, lingua haud vernacula, ac temporis potiſſimum anguſtiae, cauſas ejus ſtatus inculti praebent ſatis ſuperque luculentas: Quas igitur allegabo.

F I N I S.